

Later zul je het begrijpen

Anita Pitters

© 2024 Anita Pitters/Uitgeverij U2pi

Titel Later zul je het begrijpen

Auteur: Anita Pitters

Uitgeverij U2pi BV, Den Haag, www.uitgeveriju2pi.nl

Druk: Jouwboekdrukkerij.nl

ISBN: 978 94 9336 453 0

NUR: 320

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Inhoud

Voorwoord	7
1. 1952	9
2. Rob en Max	16
3. Een woning maar niet de juiste	20
4. Iedereen uit elkaar	32
5. Amersfoort	37
6. Naar een kindertehuis	41
7. Eindelijk thuis!	50
8. Fysiek en mentaal gekwetst	60
9. Scholing en werk	69
10. De kroeg en hotels	74
11. Nieuwe huisvesting	78
12. Alles loopt anders!	84
13. Verliefd	91
14. Een opvanghuis in 1982	99
15. Het laatste weekend thuis	107

Uit respect en dankbaarheid voor mijn ouders.

Voorwoord

Lieve mamma,

Wij staan hier vandaag om te gedenken dat je ons veertig jaar geleden verliet. Niet omdat je ons wilde verlaten, maar omdat je niet meer al die stemmen in je hoofd kon verdragen.

Nu vragen wij ons af, wie kon begrijpen hoe je je toen voelde? Meerdere mensen tegelijk zijn is om gek van te worden.

Je zei wel eens tegen mij: “Later zul je het begrijpen.” En dat was ook zo. Hoe verder de tijd vorderde, hoe beter ik het begreep. En wij misschien allemaal wel, al was het een groot verdriet toen je ons en pa achterliet.

Maar ondanks alles, mamma, heb je met pa gezorgd dat hier hele mooie mensen staan, met klein- en achterkleinkinderen. Jullie kregen een rijk nageslacht. Hoe geweldig had je dat gevonden.

Misschien ben je opgenomen in de hemel, mamma, we weten het niet maar we hopen natuurlijk dat je daar gelukkig kunt zijn. En... hoe vaak je naar beneden kijkt of bij ons bent, we zullen het nooit weten. Eén ding weten we wel zeker, als je weer ons eigen mamma was, dan hield je van ons en van wij jou.

Herdenking begraafplaats 23 april 2023.

1.

1952

“Tom! Tommy!”

Mijn moeder noemde mijn vader Tom, maar eigenlijk heette hij anders. Omdat ze het geen mooie naam vond, niet passend voor die tijd, veranderde ze het.

“Zullen we een huisje huren in Apeldoorn, deze zomer?”

“Ja goed, Anna, dat gaan we doen. Ik zal moeder vragen of ze iemand weet die iets verhuurt.”

“Welke maand gaan we dan, Tom?”

“Vermoedelijk in augustus, want de laatste voetbalwedstrijd speel ik in juli, en omdat we kans maken op de kampioensschaal en daarna de huldiging, zal het wel begin augustus worden. De fabriek gaat niet dicht, dus zal ik vooruit moeten werken om de wintervoorraad van jujubes aan te leggen.”

Jujubes, laurierdrop en griotten. De dropfabriek stond in de Amsterdamse Jordaan. Mijn vader woonde er vlakbij en was chef van de dropkokerij. Hij had mijn moeder leren kennen op de inpakafdeling, waar zij werkte. Anna kwam uit de westelijke tuinsteden en had haar zinnen gezet op die knappe voetballer. Hoewel ze wist dat er meerdere kapers op de kust waren voor Tom, was ze zeker van zijn liefde. Iedere dag liepen ze intens genietend van elkaar de fabriek uit.

En zo begon het tragische verhaal van Anna, Tom en hun vijf kinderen.

Het was een prachtige zomerdag, eigenlijk waren al hun dagen zonovergoten. De liefde tussen Anna en Tom was zinderend, veertien dagen lang genoten ze van een heerlijke vakantie in een prachtige omgeving, met bos en exotische kleuren van bloemen, dieren en zwoele luchten. De hitte van de dag was enorm en sprak tot de verliefde verbeelding. In de intieme zachtaardigheid van twee mensen ontstond een heerlijk gevoel dat perfect aangaf hoe een gepassioneerde relatie zou kunnen beginnen. Ze genoten van de zomer en van elkaar, tot de vakantie weer ten einde was en het werk in de fabriek op hen wachtte.

Tom moest ook weer gaan trainen voor het nieuwe voetbalseizoen, want er werden prestaties verwacht.

Een aantal maanden verstreken, het was inmiddels het einde van de zomer. Mijn moeder was zenuwachtig geworden en vermoedde een zwangerschap. Een kind, het kon gewoon niet waar zijn, ze waren niet getrouwd en hadden niks. Geen woning, geen spullen en geen geld. O nee, laat het niet waar zijn. En hoe moest een baby eigenlijk uit je lichaam komen, uit de navel? Nee, Anna wist helemaal niks. Ze was achttien en Tom was drieëntwintig. Tom zou het wel weten.

Mijn vader fietste iedere dag van het centrum naar de westelijke kant van de stad om bij zijn liefde te zijn. Maar die avond was hij zeer ongerust, want hij had met Anna afgesproken dat als er niets aan de hand was, en dus van een zwangerschap geen sprake, Anna op het balkon zou staan.

Maar Anna was zo in de war dat ze juist wel op het balkon stond, omdat het waar was. Er was een baby onderweg. Hoe moest het

nu verder? Tom zette zijn fiets tegen de gevel en liep fluitend de trap op. Niets aan de hand, dacht hij.

Maar de deur op tweehoog zwaaide al open nog voor hij de deurbel kon grijpen en daar stond Anna's moeder. Een heel lief mens, zo zachtaardig, daar kon je geen ruzie mee krijgen.

"Maar Tom," zei ze, "hoe kon je dat nou doen? Anna is zwanger en jullie zijn nog niet getrouwd en hebben geen huis. Het is verschrikkelijk, je zult je verantwoordelijkheid moeten nemen, Tom, en een trouwdatum moeten kiezen."

Mijn vader dacht razendsnel na, want een kind krijgen was een hele verandering in hun leven. Trouwen met Anna en een lief klein kindje krijgen het leek hem geweldig. En ach, die spullen, die kwamen er wel.

"Goed moeder, we zullen gaan trouwen."

Anna keek erg bezorgd. Geen woning, geen spullen en ja, wat ging er verder gebeuren.

"We trouwen voor de winter, Anna, want ons kindje zal in april komen. Dan hebben we nog even de tijd om aan spulletjes te komen. En we kunnen boven wonen bij mijn ouders op de zolderverdieping. Er is een kachel, een bed en stromend water."

"Fijn, Tom, en wij regelen wel kleding voor de bruiloft", zei oma. "En mijn bontjas, Anna, die kun je dragen, hoor."

Tom fietste naar huis, het regende en het was nog een half uur fietsen maar hij was vrolijk, want hij kreeg samen met Anna een kindje.

De winter viel in en de trouwdag kwam dichterbij. Van ieder familielid die Anna en Tom een warm hart toedroeg, kregen ze

spulletjes voor hun knusse zolderkamer en geld voor de bruiloft. Zoals gebruikelijk na de ondertrouw werd er gefeest. De traditie om op deze dag langs alle familieleden te gaan en lekkernijen en kleertjes voor de aanstaande baby te krijgen, voelde heel warm en goed.

Op 29 november 1952 was de grote dag. Anna was erg opgewonden, ze trouwde vandaag met haar voetbalheld en er was een kindje op komst. Het sneeuwde die dag en het was erg koud. De bontjas lag gelukkig als een warme deken om Anna heen. Tom had zijn kostuum gehuurd in het pandjeshuis en de leren schoenen waren van zijn vader. Maar ja, ach, het maakte niets uit, hij was gelukkig.

Het kampioenschap van DWS was achter de rug en de transferbesprekingen met Alkmaar '54 waren net gestart. Misschien kon hij wat meer verdienen met profvoetbal. De fabriek was wel het hoofdkomen, maar er kon natuurlijk altijd wat geld bij om een groter huisje met Anna en de baby te kunnen huren. De ambtenaar zag twee verliefde, maar erg jonge mensen voor hem staan. Die redden het wel, dacht hij en begon aan zijn trouwrede.

“Ja! Ja hoor, ik wil.”

Mijn moeder schreeuwde het bijna uit. Iedereen lachte. Nu moesten ze nog de foto's maken en daarna van de taart genieten. Lekker eten deden ze bij Anna's ouders op de bovenetage van hun huis in Amsterdam-West. Heerlijk waren al die lekkernijen. De moeder van Anna, oma Lia, kon lekker koken. De familie en het bruidspaar dansten tot in de late uurtjes.

In het voorjaar van 1953 werd ik geboren. Mijn moeder had de hele dag om de tafel in de hal bij haar ouders gelopen. Hoeveel rondjes, dat wist ze niet meer, maar de pijnscheuten waren ondraaglijk en door te lopen hield ze het nog enigszins uit. Even na vijf uur was mijn komst op deze wereld een feit. Door een lange donkere tunnel met aan het einde een fel licht zag ik, Lisa, mijn nieuwe kleine wereld. De vroedvrouw prikte mijn luier een stukje open en hing mij aan een haak met een weegveer. Bungelend in de lucht werd er “zes pond” naar me geroepen en toen kon ik eindelijk verder slapen. Mijn vader was zo trots dat hij vergat om mijn moeder te zoenen want hij zat alleen maar naar mij te staren.

“Ja pap, ik heb jou nu nodig om groot te worden, maar later zul je op mij gaan leunen.”

Enkele weken later verhuisden we naar een zolderverdieping in de Amsterdamse Jordaan, gelegen in het pand van de ouders van mijn vader. Dat was om de hoek bij de dropfabriek.

Op een ochtend, toen mijn vader naar zijn werk was, probeerde mijn moeder op te staan om mij te gaan badderen. Een vloedgolf van bloed stroomde het bed in, zelfs bij het bewegen van haar voeten. Over haar toeren van zoveel bloed bleef mijn moeder roerloos liggen. Gelukkig was ik geen huilbaby.

Het wachten was op mijn vader tot hij voor de lunch thuis zou komen.

Anna had zeker vier uur zo gelegen. Toen mijn vader bovenkwam, schrok hij enorm van al dat bloed en rende naar de huisarts op de gracht. Dokter van der Meer kwam direct mee en

beende naar boven. Na een eerste blik begreep hij onmiddellijk wat er aan de hand was en voelde in Anna's baarmoeder. Uiteindelijk haalde hij met zijn handen de nageboorte eruit. De vroedvrouw, een invalster, had mijn moeder niet goed gecontroleerd na de bevalling. Anna was volledig overstuur, maar beseftte dat ze gered was door de huisarts.

Door alle commotie en angst stopte Anna met het geven van moedermelk en ging over op de fles. Bovendien, als mijn ouders naar beneden gingen voor het avondeten was dat ook comfortabeler. Tijdens deze uren beneden had ik mijn huiluurtje. Herta, de Mechelse herder van mijn oom die thuis woonde, lag naast mij terwijl ik in de kindergagen lag te slapen. Niemand mocht aan mij komen, want er steeg onmiddellijk gegrom op van de grond. Alleen mijn moeder kon mij uit de wagen halen. Het was een huiselijk tafereeltje.

Zo ging er een jaar voorbij. Mijn vader kreeg een transfer naar Alkmaar '54 en werd beloond met duizend gulden, een doosje zilveren lepeltjes en een halve woning in de Willemsstraat. Tweehoog achter, dat wel, maar hij kon samen met Anna en zijn dochtertje aan de toekomst beginnen. Het was een lief gezinnetje en mijn vader deed het goed als voetballer. Alles leek voorspoedig te gaan en niets wees op onverhoopte rampspoed.

Twee jaar later werd de moeder van Anna ziek. Zij leed aan een zeer ernstige ziekte, een tumor in haar maag. De enige mogelijkheid was een maagoperatie waarbij de maag verwijderd werd. Dat was de enige kans voor haar om te overleven. De artsen wilden deze lieve vrouw en moeder van zeven kinderen redden.

Oma Lia werd onder narcose gebracht en de operatie begon. Urenlang zat Anna met mij, haar dochtertje Lisa, te wachten in de gang van het ziekenhuis. Mijn grootvader en al zijn andere kinderen waren er ook en wachtten. Het leek een eeuwigheid te duren.

De artsen vertelden dat de operatie geslaagd was. Iedereen was uiteraard enorm opgelucht. Er mochten per keer twee bezoekers naar binnen, echter niet meer dan vijf minuten. Gelukkig kwam Tom de gang in lopen en voelde Anna zich wat sterker om naar binnen te gaan. Gezeten op de rand van het bed pakte oma mijn hand en keek mij aan met de liefste ogen van de hele wereld. He-las besepte ik op driejarige leeftijd niet dat dit het laatste beeld was wat ik van haar zou zien.

Oma Lia overleefde de operatie, maar door haar astmatische bronchitis werd de narcose de oorzaak van haar overlijden.

“Mamma, komt Omi niet thuis?”

De bel ging en weer riep ik: “Jaah, daar is Omi!” Mijn moeder kon het niet meer aan, haar moeder was dood en Anna was zelf pas eenentwintig jaar met een dochtertje van drie die steeds om haar oma riep.

“Kom Anna,” zei Tom, “ik weet dat je voor je vader wilt zorgen, maar we zijn hier nu al drie maanden in huis. Laten we zelf ook verder gaan met ons leven.”

Die nacht volgden vreugde en verdriet elkaar op. Anna probeerde te genieten van het heerlijk intense gevoel van het samenzijn met Tom, maar er kwamen alleen maar tranen.

2.

Rob en Max

De maanden na het overlijden van haar moeder waren voor Anna een ware hel. Ik begreep alleen dat Omi niet meer langs zou komen, maar dat er wel een klein nieuw kindje in mamma's buik zat.

“Even zachtjes luisteren naar het kindje, mamma.”

Maar Anna kon het niet meer aan. Hele dagen zat ze te huilen tot Tom thuiskwam.

“Er moet een einde aan komen, Anna, alleen al voor ons kind. En over een tijdje hebben we er nog een kleine bij. Kom, we zullen een paar dagen op vakantie gaan. Er is nu toch een winterstop in het voetbal. En ik wil zelf ook een paar dagen aan iets anders denken.”

Anna gaf toe en zodra het kon gingen ze een paar dagen naar het strand om met mij, hun kleine Lisa, leuke dingen doen.

Op een warme juli dag in 1957 werd mijn broertje geboren. Ik aaide hem de hele dag en was niet bij mijn broertje weg te slaan. Rob was zo'n lief en klein teer jochie. Hij maakte Anna en Tom tot super trotse ouders. Wat een weelde, een jongen en een meisje!

Net na de zomer, toen ik vier jaar was, brak de tijd voor de kleuterschool aan. Anna bracht mij iedere dag naar school.

Met een hand duwde ze de babywagen en met de andere hand hield ze het kleine handje van mij, Lisa, vast. Een paar keer per

week mocht ik na school in het snoepwinkeltje op de hoek iets uitzoeken voor vijf centen. Met blozende wangetjes wees ik drie dingen aan en de mevrouw van de winkel stopte het in een puntzakje.

“Niet alles tegelijk opeten hoor, Lisa.”

Anna nam ook voor haarzelf en Tom wat lekkers mee.

De zomer ging redelijk rustig voorbij en het leven nam zijn eigen vormen weer aan.

Tom was met zijn medewerkers naar een bijeenkomst geweest waar hij te horen kreeg dat de fabriek wilde uitbreiden en zocht naar een betere en grotere locatie. Tom was met stomheid geslagen. De fabriek ging weg uit de Amsterdamse Jordaan en verhuisde naar het Gooi. Het kon niet waar zijn. Hij zou weg moeten bij zijn ouders omdat hij zou moeten verhuizen. Mijn vader kreeg de functie van bedrijfsleider aangeboden, maar dat betekende wel dat hij dicht bij de fabriek moest wonen. Dat was een voorwaarde van de directie.

Anna jubelde en ik ook, want als we gingen verhuizen naar Naarden, kreeg ik een puppy.

“Joepie, wanneer gaan we dan, pappa?”

Mijn vader had er helemaal geen zin in. Hij kon zijn ouders niet missen. Maar ja, hij kon zijn gezin ook niet tekortdoen.

“Ach Anna,” riep Tom, “het duurt nog best een tijdje voordat de fabriek daarnaartoe gaat. We zien wel hoe het loopt.”

Anna was inmiddels weer zwanger en zij zag het niet zitten om met drie kinderen op een halve woning te blijven wonen.

“Tom,” zei mijn moeder, “we hebben een kamer en een keuken. In de keuken slapen Lisa en Rob en wij slapen in de kamer. Waar

moet ons derde kindje dan liggen?”

“Ja, ja, ik weet het, Anna, we zullen naar een oplossing zoeken.”

Mijn nieuwe broertje Max werd geboren in oktober 1958. Vrijwel direct na zijn geboorte, zijn wiegje stond ook in de kamer, moesten mijn ouders hem ‘stomen’ omdat hij het steeds benauwd had.

“Lisa heeft ook gezondheidsproblemen, Tom”, zei Anna.

Er kwam eens per week een verpleegkundige van de GG&GD om mijn beentjes te injecteren. Reumatiek was de diagnose. Te veel vocht in de woning bleek de oorzaak te zijn. Nogmaals gaf Anna aan dat het zo niet verder kon.

“We kunnen hier niet blijven wonen. Het wordt veel te klein en is veel te vochtig.”

Mijn vader zei dat wij al ingeschreven stonden in de gemeente Naarden en dat ze de nieuwe fabriek al aan het bouwen waren.

Maar wederom, Tom wilde niet weg uit Amsterdam.

Wat moest hij doen? Hij moest kiezen tussen zijn vrouw en kinderen of zijn ouders. Hij koos voor het laatste en traineerde de zaak.

“Nee toch, ben je nou alweer zwanger, Anna”.

Mijn tante Toos, van vaders kant, kwam binnen.

Het was een vroege voorjaarsochtend en de kinderen speelden in de keuken. Rob en ik versierden aardappels met een prikhoedje, armpjes en voetjes. Zo werden het echte Appie mannetjes.

“Lief hè, mamma, weer een baby’tje.”

Maar mamma huilde weer.

“Ik heb liever dat je ons helpt, Toos”, zei mijn vader. “Jij hebt vrienden bij bureau huisvesting werken en die kunnen misschien

wel een grotere woning regelen.”

“Pappa, krijg ik dan een hondje?” vroeg ik.

“We zien wel, lieverd.”